

GRADUAAT IN HET MAATSCHAPPELIJK WERK

SAMENWERKINGSVERBAND HBO5 LEUVEN

TOETS NIEUWE GRADUAATSOPLEIDING • ADVIESRAPPORT

13 MEI 2019

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	6
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	6
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving	8
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau	15
2.4	Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	17
2.5	Eindoordeel.....	19
3	Beoordelingsproces	20
4	Overzicht oordelen	21
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding.....	22
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR).....	23
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie.....	24
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	25

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De NVAO heeft de domeinspecifieke leerresultaten (DLR) van de nieuwe (omgevormde) opleiding graduaat in het maatschappelijk werk gevalideerd op 18 februari 2019. Deze opleiding omvat 120 studiepunten en is uitgewerkt door het samenwerkingsverband HBO5 Leuven. De opleiding wordt modulair georganiseerd in dagonderwijs op de campus Sociale School in Heverlee, waar ook de aanverwante bacheloropleiding is gehuisvest.

De visitatiecommissie (hierna: commissie) vindt dat de opleiding een duidelijk zicht heeft op het beoogd eindniveau, dat is uitgewerkt in regelmatig overleg met relevante stakeholders. De jarenlange expertise van de omgevormde opleiding wordt duidelijk gewaardeerd in het vakgebied en het beroepenveld waardoor de opleiding nauw betrokken is geweest bij de totstandkoming van de erkende beroepskwalificatie maatschappelijk werker. Het belang van de analyse van de cliëntsituatie in het hulpverleningstraject zou volgens de commissie nog meer op de voorgrond mogen treden in het afstudeerprofiel. De differentiatie met aanverwante opleidingen is helder uitgewerkt.

De commissie vindt de mogelijkheid om het erkend certificaat van ervaringswerker geestelijke gezondheids- en verslavingszorg te behalen, een mooie realisatie van de opleiding. Dit is duidelijk gericht op een specifieke doelgroep van studenten met patiëntervaring, waarvoor de opleiding een maatraject heeft uitgewerkt. Deze doelgroep wordt positief gestimuleerd om door te stromen naar de graduaatsopleiding. Daarbij besteedt de opleiding bijzondere aandacht aan de andere toekomstige rol, afhankelijk van de finaliteit van de opleiding (certificaat of graduaat), die dient opgenomen te worden in het beroepenveld. Ook op andere vlakken merkt de commissie dat de opleiding veel belang hecht aan persoonsgerichte begeleiding. De commissie rekent erop dat de opleiding de beroepsgerichte aanpak, naast het persoonsgerichte, niet uit het oog verliest en voldoende scherp het beoogde opleidingsniveau bewaakt.

De opleiding heeft een degelijk programma uitgewerkt waarbij voldoende rekening is gehouden met de verscheidenheid van de beoogde doelgroepen. De vastgelegde didactische keuzes, samen met de opbouw in vijf leerlijnen, vormen een sterk fundament voor de uitbouw van een krachtige leeromgeving. De commissie waardeert de flexibele, modulaire organisatie van de opleiding en vindt het positief dat de opleiding daarnaast een modeltraject op zowel twee als drie jaar heeft uitgewerkt. De opleiding bestaat uit een gemeenschappelijke stam (sociaal werk) en een specifieke stam (maatschappelijk werk) aan opleidingsonderdelen. Dit leidt ertoe dat studenten via de gemeenschappelijke opleidingsonderdelen reeds tijdens de studie leren om interdisciplinair te werken.

Het belang dat de opleiding hecht aan werkplekleren, reeds van bij aanvang, is een sterk punt. De opleiding beschikt duidelijk over voldoende contacten in het brede werkveld maar dient een meer prominente rol op te nemen bij de keuzes van de werkplekken, dit om te kunnen garanderen dat elke student de opleidingsdoelstellingen op de werkplek kan realiseren. Daarnaast dringt een formeel professionaliseringstraject voor de betrokken werkplekmentoren zich op. De studentenbegeleiding is toegespitst op de verscheidenheid van de verwachte doelgroepen waarbij de commissie de opleiding vraagt de noden en wensen van de werkstudenten voor dergelijke opleiding verder te onderzoeken. Verder heeft de commissie vertrouwen in de kwaliteit van het beoogde personeelskorps.

Daarbij rekent ze op het opleidingsteam om ervoor te zorgen dat alle medewerkers (inclusief hun leermaterialen en evaluatievormen) voldoende vertrouwd zijn met dit nieuwe niveau.

De commissie meent dat de toetsing voldoende valide, betrouwbaar en transparant is opgezet en raadt aan de toetscommissie snel op te richten. De opleiding heeft een grote diversiteit aan evaluatievormen uitgewerkt die coherent zijn met de onderwijs- en leervormen en de DLR. Het is wel raadzaam na te gaan of dit op maat is van alle beoogde doelgroepen. Verder waardeert de commissie de betrokkenheid van het beroepenveld in de toetsing en de regelmatige feedbackmomenten. Enkel de mogelijkheid van de huidige HBO5-opleiding om studenten met een onvoldoendes toch te laten slagen, baart de commissie zorgen. De opzet en organisatie van de kwaliteitszorg zijn reeds aanwezig en zal volgens de commissie verder professioneel worden aangepakt.

De commissie die de aanvraag van het samenwerkingsverband HBO5 Leuven voor de opleiding graduaat in het maatschappelijk werk heeft beoordeeld, brengt een positief advies uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het toelichtend gesprek. Met het oog op de verdere ontwikkeling van de nieuwe opleiding, formuleert de commissie de volgende aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het huidige oordeel over de potentiële kwaliteit van de opleiding.

De commissie beveelt de opleiding aan:

- de beroepsgerichte aanpak niet uit het oog te verliezen en daarbij het beoogde eindniveau voldoende scherp te bewaken (onafhankelijk van het beginniveau van de student);
- het belang van de analyse van de cliëntsituatie in het hulpverleningsproces verder in te bedden in het onderwijsprogramma en het afstudeerprofiel;
- studenten (beter) te begeleiden in de keuze van de werkplekken en dit af te stemmen op de beoogde opleidingsdoelstellingen;
- de noden en wensen van de werkstudenten verder te onderzoeken;
- een professionaliseringstraject voor de werkplekmentoren (voor aanvang van het werkplekleren) in te richten;
- in te zetten op een deskundige ondersteuning en intervisie opdat alle lectoren (inclusief activerende werkvormen, leermaterialen en evaluatievormen) vertrouwd zouden zijn met niveau 5;
- alert te blijven om de beoogde toetsvormen voldoende op maat af te stemmen op de verscheiden doelgroepen;
- deliberatieregels helder vast te leggen in het onderwijs- en examenreglement.

Den Haag, 13 mei 2019

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor de opleiding graduaat in het maatschappelijk werk van het samenwerkingsverband HBO5 Leuven,

Johan Veeckman
(voorzitter)

Ruth DeVreese
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

Het graduaat in het maatschappelijk werk, uitgewerkt door het samenwerkingsverband HBO5 Leuven, is een nieuwe (omgevormde) opleiding van 120 studiepunten. De opleiding wordt georganiseerd in de vorm van een modeltraject van zowel twee als drie jaar in dagonderwijs op de campus Sociale School in Heverlee. De professionele bacheloropleidingen sociaal werk en sociale readaptatiewetenschappen en de bachelor-na-bachelor internationale samenwerking Noord-Zuid zijn ook gehuisvest op dezelfde campus. De organisatie van de opleiding wordt modulair opgezet (zie 2.2), zodat flexibele trajecten eenvoudig kunnen gevolgd worden.

Het Centrum voor Volwassenenonderwijs Sociale School Heverlee (CVO SSH) integreerde reeds begin 2015 in UC Leuven waarbij het proces van de omvorming van de HBO5-opleiding in 2016 startte. De commissie stelt vast dat het CVO SSH, door haar jarenlange ervaring in het vakgebied, nauw betrokken was bij het tot stand komen van de erkende beroepskwalificatie maatschappelijk werker. In dat dossier wordt het verwachte takenpakket van de gegradueerde in 18 concrete clusters van beroepsactiviteiten beschreven. De opleiding heeft het programma gekoppeld aan deze beroepsactiviteiten, waardoor het VKS niveau 5 van de graduaatsopleiding gegarandeerd wordt. Daarbij merkt de commissie dat er uitvoerig en regelmatig dialoog is georganiseerd met cursisten en alumni van de bestaande opleiding, CVO-docenten, lectoren van de hogeschool, mentoren werkpleklers, werkveldexperten, de koepelorganisaties VIVO en Zorgnet-Icuro en het coördinatieteam en bestuurscomité van CVO SSH om de opleiding vorm te geven.

De DLR vormen de leidraad voor het opleidingsprogramma. De commissie vernam dat de DLR tot stand zijn gekomen in nauwe samenwerking met het beroepenveld. De leerdoelstellingen zijn steeds gekoppeld aan één of meerdere DLR en gesitueerd binnen leerlijnen die uitdrukken of de DLR (deels) vanuit de insteek van kennis, vaardigheid, correct handelen ofwel geïntegreerd verworven worden. In het aanvraagdossier is een tabel uitgewerkt die voor elk opleidingsonderdeel weergeeft welke DLR worden verworven. Verder leest de commissie in het aanvraagdossier dat de opleiding het afstudeerprofiel samenvat in zes kerncompetenties (contact leggen en communiceren, sociaal-agogisch handelen, samenwerken, beroepsethisch handelen, verbinden met de samenleving en professionaliseren), welke ook de basis vormen voor de beoordeling in de opleidingsonderdelen rond de beroepspraktijk. Het opleidingsspecifiek afstudeerprofiel is gelinkt aan een specifiek mens- en maatschappijgericht waardenkader. Dit betekent dat naast kennis en vaardigheden aan attitudevorming wordt gewerkt. Daarbij wil de opleiding, in aansluiting bij de visie van de hogeschool, inzetten op emancipatie, persoonlijke ontplooiing en maatschappelijke betrokkenheid en bijdragen aan een duurzame en rechtvaardige samenleving. De gegradueerde is onmiddellijk breed inzetbaar in zeer diverse contexten.

De commissie stelde tijdens het toelichtend gesprek vragen over de wijze waarop de opleiding de analyse van de cliëntsituatie zal aanpakken, aangezien dit essentieel is als start voor een correct en kwalitatief hulpverleningsproces. Dit geldt ook voor de feedback die door diverse stakeholders is geformuleerd op het uitgewerkt opleidingsspecifiek afstudeerprofiel. De opleiding verduidelijkte dat ze dergelijke analyse centraal stelt en geïntegreerd zal behandelen met betrokkenheid van meerdere lectoren uit verschillende disciplines.

Tijdens het gesprek peilde de commissie verder naar de visie van de opleiding op de differentiatie met aanverwante opleidingen op andere niveaus. Het is duidelijk dat de opleiding een goed zicht heeft op de toekomstige jobinhoud van de gegradueerde en de nieuwe positie van deze functie in het beroepenveld. De maatschappelijk werker is een basiswerker die het eerste aanspreekpunt is (meestal) voor een individuele cliënt, die actief kansengroepen betreft, die op een laagdrempelige manier samenwerkt met cliënten en hun omgeving zodat ze terug greep krijgen op hun situatie, die vaardig is in het coachen van veranderingsprocessen bij de cliënt en die fungeert als een brugfiguur tussen de cliënt, diens omgeving en het ondersteuningsaanbod binnen de eigen organisatie om de cliënt (opnieuw) te laten functioneren in de samenleving. Een bachelor en/of een master daarentegen staat in voor het maken van analyses op team- of beleidsniveau, het begeleiden bij complexe situaties en de coördinerende opdrachten. Verder vernam de commissie dat de opleiding proactief inspanningen zal leveren om het onderscheid tussen de verschillende beroepsprofielen bekend te maken en verder af te toetsen bij het brede beroepenveld.

Op vraag van en samen met regionale partners ontwikkelde het CVO SSH een bijzonder traject voor studenten die eigen patiëntervaringen in de geestelijke gezondheidszorg willen integreren in hun professioneel handelen. In de sector geestelijke gezondheidszorg gaat de vermaatschappelijking van de zorg immers gepaard met een vernieuwde aandacht voor herstelgericht werken en medewerkers die, vanuit eigen ervaring, herstelgericht kunnen coachen. Dergelijke opleiding is reeds langer bekend in Nederland, vandaar dat de opleiding heeft samengewerkt met de Hanzehogeschool en de Windesheim hogeschool om dit traject vorm te geven. De graduaatsopleiding biedt zo de mogelijkheid om het certificaat Ervaringswerker geestelijke gezondheids- en verslavingszorg te behalen waarbij het hoog aantal ervaringsdeskundigen in de graduaatsopleiding, zijnde studenten met eigen patiëntervaringen (29%), de commissie opviel. De instromers van dit certificaat zijn volgens de opleiding een specifiek doelpubliek die zich, dankzij dergelijk aanbod, kunnen bijscholen wat het hoog percentage verklaart. Het certificaat is erkend en wordt door Zorgnet-Icuro, samen met de hogeschool, uitgereikt. De commissie vernam dat, binnen bepaalde opleidingsonderdelen, een afzonderlijk traject is voorzien voor deze studenten waar ze open en veilig hun ervaringen kunnen delen. Studenten kunnen verder doorstromen naar de graduaatsopleiding maar leren dat ze een andere rol in het beroepenveld zullen moeten opnemen als maatschappelijk werker (die binnen een team als beroepsprofessional handelt) in plaats van als ervaringsdeskundige.

De commissie peilde verder of de opleiding dergelijk certificaat niet wil opwaarderen naar een volwaardige graduaatsopleiding. Dit is inderdaad het streefdoel van de opleiding maar nieuwe graduaatsopleidingen mogen pas aangevraagd worden na 2020. Hierbij is niet alleen de opleiding zelf, maar zijn ook relevante overheidsinstanties en de brede sector vragende partij. Alleszins is het certificaat al opgenomen door de decreetgever waardoor het voldoende erkenning krijgt in het beroepenveld. Verder deelde de opleiding nog mee dat bij alle studenten het belang van psychische kwetsbaarheid zal aangeleerd worden, zodat ze niet alleen eerste hulp bij psychische problemen kunnen verlenen maar ook alert zijn voor bepaalde signalen bij zichzelf. In dergelijke job mag het belang van de eigen psychische veerkracht en zelfzorg immers niet onderschat worden.

De commissie merkt dat de opleiding vertrouwd is met de ontwikkelingen in het internationale beroepenveld en vakgebied. Hiervoor werd reeds intens informatie uitgewisseld met Nederlandse onderwijspartners (Rotterdam Academy en Hanzehogeschool) die deeltijdse bacheloropleidingen voor werkenden en/of associate degree graduaatsopleidingen aanbieden. Voorts werden nog leerbezoeken met studenten gebracht van en aan de Windesheim Hogeschool in Zwolle en de Stenden Hogeschool in Leeuwarden waarbij diverse inhoudelijke en didactisch-organisatorische thema's aan bod kwamen (o.a. leerlijnen, werkplekieren en werkveldevoluties).

Overwegingen

De commissie merkt dat de opleiding reeds geruime tijd bezig is met de omvorming van deze opleiding waardoor ze een heel duidelijke visie heeft op het beoogd eindniveau, die is uitgewerkt in nauw overleg met alle relevante stakeholders (het beroepenveld, de belangenverenigingen, de lesgevers, de studenten en alumni en het beleidsteam). Daarbij is de rol van de opleiding in het tot stand komen van de erkende beroepskwalificatie een sterk punt voor deze opleiding. Het afstudeerprofiel is helder uitgewerkt en vertaald naar duidelijke beroepsactiviteiten en kerncompetenties, waardoor het beroepenveld een goed zicht krijgt op de rol van de gegradueerde. Het lijkt de commissie wel aangewezen voldoende aandacht te besteden aan de analyse van de cliëntsituatie om een voorstel tot hulpverlening te formuleren en toe te passen. Ze raadt daarbij aan dit sterker naar voren te laten komen in het vooropgesteld afstudeerprofiel. Zeker voor studenten zonder enige ervaring is het belangrijk hen voldoende kaders aan te bieden over de verschillende situaties waar ze mee geconfronteerd kunnen worden. De commissie is tevreden dat de opleiding bijzonder belang hecht aan de attitudevorming van de student.

De commissie vindt ook dat de opleiding zich heel bewust is van het type activiteiten en het type organisaties waarin afgestudeerden een meerwaarde kunnen betekenen. Het is haar duidelijk dat de opleiding goed het onderscheid kan definiëren met aanverwante opleidingen op andere niveaus. Daarbij heeft de opleiding een duidelijke visie om het afnemend beroepenveld vertrouwd te maken met de verschillen in de beroepsprofielen op de werkvloer. De commissie waardeert de rol die de opleiding heeft gespeeld in de ontwikkeling van het erkend certificaat Ervaringswerker geestelijke gezondheids- en verslavingszorg en moedigt de opleiding aan hier verdere stappen te zetten om het traject uit te bouwen tot een volwaardige opleiding. Het is positief dat dit voor bepaalde instromers een laagdrempelig (en kort) traject vormt om zich te specialiseren waarbij een aantal van hen, dankzij het aanbod van dit eerste traject, doorstromen naar de graduaatsopleiding. Daarbij is het voor de commissie duidelijk dat de opleiding een visie heeft over de opleiding en begeleiding van studenten met en zonder dergelijke patiëntervaring. De commissie apprecieert de doorgedreven persoonlijke begeleiding maar verwacht dat de opleiding de beroepsgerichte aanpak, naast het persoonsgerichte, niet uit het oog verliest en voldoende scherp het beoogde opleidingsniveau bewaakt.

Tot slot stelt de commissie vast dat de opleiding beschikt over een internationaal netwerk in het beroepenveld en het vakgebied en daarbij relevante inzichten heeft verkregen tijdens het uitvoeren van de internationale benchmark. Samengevat is de commissie voldoende overtuigd dat het beoogd eindniveau de actuele eisen weerspiegelt die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de graduaatsopleiding in het maatschappelijk werk.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Het opleidingsteam heeft een goed zicht op de te verwachten doelgroepen door de jarenlange expertise van het CVO SSH in het werken met diverse doelgroepen van zowel generatiestudenten (minderheid) als zij-instromers.

Om voor deze verscheiden instromers een krachtige onderwijsleeromgeving te maken heeft de opleiding zes didactische keuzes vastgelegd bij de uitwerking van haar programma: modulair onderwijs, competentieverwerving via een leerlijnenmodel, praktijk- en beroepsgericht leren, actief coöperatief leren, persoonsgerichte begeleiding en samenwerking met de bacheloropleiding.

Het programma is samengesteld op basis van het beroepskwalificatiedossier, de DLR, de sociaal-agogische insteek en de keuzes van het betrokken beroepenveld. Daarbij stelt de commissie vast dat de verschillpunten met de omgevormde opleiding duidelijk zijn aangegeven in het aanvraagdossier. Daaruit leidt de commissie af dat een aantal opleidingsonderdelen meer geclusterd worden aangeboden en de aandacht voor geestelijke gezondheidszorg een bijzondere plaats inneemt in het programma. Tevens is de aandacht voor zelfzorg binnen het programma nieuw.

De opleiding heeft vijf leerlijnen vastgelegd om het competentiegericht leren te operationaliseren. Via drie leerlijnen, zijnde de conceptuele, de vaardigheids- en de ervaringsreflectieleerlijn worden de aspecten beoefend die voorbereiden op het geïntegreerd handelen binnen de integratieleerlijn. De regieleerlijn stimuleert de student om greep te krijgen op de eigen studie en loopbaan en loopt gedurende de volledige opleiding. De commissie leest in het aanvraagdossier dat de finaliteit van de vijf leerlijnen aansluit bij de indicatoren van VKS 5, zijnde:

- het verwerven en flexibel inzetten van domeinspecifieke kennis (conceptuele leerlijn);
- het kunnen toepassen van geïntegreerde vaardigheden (vaardigheidsleerlijn);
- het verbeteren van autonoom en verantwoord handelen in complexe contexten via reflectie op praktijk (ervaringsreflectieleerlijn);
- het opnemen van verantwoordelijkheid voor resultaten (regieleerlijn);
- het samenbrengen van dit alles terwijl men professionele taken opneemt en concrete en abstracte problemen strategisch oplost (integratieleerlijn).

Binnen elke leerlijn worden opleidingsonderdelen ondergebracht die de graduele opbouw van de verwerving van competenties borgen. Doorheen het programma wordt een toenemend gewicht toegekend aan integraal leren en verwerving van complexere kennis en vaardigheden. Binnen bepaalde opleidingsonderdelen is volgtijdelijkheid ingebouwd. Maar om geen afbreuk te doen aan het modulaire concept, wat sterk wordt gewaardeerd door de studenten, heeft de opleiding naast verplichte volgtijdelijkheid aanbevolen volgtijdelijkheid ingevoerd.

De opleidingsonderdelen zijn geclusterd volgens de leerlijnen van het programma en opgedeeld in een algemene stam (sociaal werk) en een specifieke stam (maatschappelijk werk). Samen met de graduaatsopleidingen sociaal-cultureel werk, syndicaal werk, HR-support en orthopedagogie is er een binding in het sociaal werk, waarbij de gemeenschappelijk opleidingsonderdelen (algemene stam) voornamelijk uit inzichten in mens en samenleving en algemene communicatieve vaardigheden bestaan. Volgens de opleiding biedt dit als meerwaarde dat het interdisciplinair denken en samenwerken met andere disciplines al tijdens de studie wordt gestimuleerd. Tevens vernam de commissie dat de opleiding zo voldoende instroom heeft om die opleidingsonderdelen uit de gemeenschappelijke stam meermaals per jaar, binnen het modulaire concept, aan te kunnen bieden waardoor (werk)studenten eenvoudig de mogelijkheid krijgen om een individueel maattraject samen te stellen. Bepaalde modules kunnen ook als afzonderlijke bijscholing gevolgd worden.

Deze modulaire, flexibele werking van de opleiding scoort sinds vele jaren hoog in de alumni- en tevredenheidsmetingen, zo leest de commissie in het aanvraagdossier, wat ook werd bevestigd door de studente van het gesprekspanel. Zij combineert de opleiding met een job en kan haar leertraject flexibel vastleggen.

Door het herhaald organiseren van bepaalde opleidingsonderdelen op andere momenten in het academiejaar kan ze zelf bepalen wanneer het volgen van een bepaalde module het meest geschikt is en haalbaar is met de uitvoering van haar job. Het modulaire concept houdt in dat opleidingsonderdelen van drie studiepunten doorgaan in een blok van zes weken, gevolgd door een evaluatie. Elk kwartaal wordt de evaluatie van de geëvalueerde opleidingsonderdelen meegedeeld. Dit model maakt ook een snelle herkansing mogelijk (zie 2.3).

Naast de gemeenschappelijke stam van opleidingsonderdelen in het sociaal werk, zijn de opleidingsonderdelen, specifiek voor maatschappelijk werk, gericht op het professioneel leren kennen van de organisaties in het maatschappelijk werk, de eerstelijns hulpverlening en de psychosociale hulpverlening. Daarbij worden de studenten vertrouwd gemaakt met het toekomstig beroepenveld en welke rol het recht speelt binnen de praktijken van de maatschappelijke werker, alsook het verwerven van vaardigheden in het omgaan met administratief-juridische documenten. Daarnaast krijgen studenten onder andere inzichten in beroepsethiek, mondelinge en schriftelijke communicatie, bemiddelen en structuurgericht werken.

De opleiding hecht veel belang aan actief coöperatief leren, wat wordt gerealiseerd door het invoeren van een gelijkwaardig gesprek tussen de lector en de studenten tijdens het onderwijsgebeuren. Volgens de opleiding stimuleert het gezamenlijk en individueel verwerken van ervaringen en de terugkoppeling naar de praktijk van de maatschappelijk werker de ontwikkeling van een beroepsidentiteit en van deskundigheid, bevordert emancipatie en creëert een onderlinge verbondenheid die de student meetrekt. Tevens vernam de commissie dat de opleiding hierdoor een gemeenschappelijk waardenkader creëert voor de klasgroep die meestal uit een verscheidenheid aan (etnische) achtergronden bestaat. Ook de module structuurgericht werken draagt specifiek bij tot de ontwikkeling van het gemeenschappelijk waardenkader van de opleiding. Om dit actief coöperatief leren te realiseren, wordt in kleine klasgroepen gewerkt (maximum 25 studenten in de conceptuele leerlijn, maximum 20 studenten in de vaardigheids- en regieleerlijn en subgroepjes van 3 tot 7 studenten in de integratie- en ervaringsreflectieerlijn).

De opleidingsonderdelen rond het werkplekleren worden per semester of op jaarbasis georganiseerd. Al van bij aanvang van de opleiding wordt werkplekleren (in het modeltraject) ingericht. De opleiding merkt dat dit studenten motiveert, leren betekenisvol maakt en de integratie van kennis, vaardigheden en attitudes bevordert. In totaal worden 54 studiepunten gewijd aan werkplekleren in een reële beroepssituatie en via een leersituatie die de beroepssituatie zoveel mogelijk benadert, waarmee de opleiding voldoet aan de decretale vereiste van minimaal een derde aandeel werkplekleren. De commissie vernam dat de uitwerking van het werkplekleren in nauw overleg met het beroepenveld is tot stand gekomen. Daarbij stelt de commissie vast dat de opleiding beschikt over een ruim netwerk aan contacten in het beroepenveld. De keuze van de werkplek laat de opleiding vrij over aan de student. Ze mogen zelf, op basis van eigen interesses, een werkplek voorstellen waarbij de opleiding begeleiding voorziet in het maken van die keuze (een infomoment, voorbereiding op het leggen van contacten, ...). Nadien zal de opleiding verifiëren of de voorgestelde werkplek geschikt is (functie van de werkplekmentor, leertaken die kunnen uitgevoerd worden, ...). De werkplek wordt vastgelegd na goedkeuring door de opleiding en geformaliseerd via een overeenkomst.

De opleiding heeft vooral ingezet op werkplekleren in de reële beroepscontext, wat onderdeel uitmaakt van de visie van de hogeschool op werkplekleren. De student dient binnen de beroepspraktijk, bestaande uit drie opleidingsonderdelen, in totaal 800 uren (850 uren voor de student die het extra certificaat wil behalen) te presteren. Tijdens het werkplekleren worden tussentijdse evolutiegesprekken gevoerd tussen student, mentor en lector waarbij de student een persoonlijk ontwikkelingsplan dient bij te houden.

Werkende studenten kunnen de eigen werkplek gebruiken voor het werkplekleren, op voorwaarde dat de student de vooropgestelde activiteiten kan uitvoeren. Welk professionaliseringstraject de opleiding voorziet om (alle) werkplekmentoren vertrouwd te maken met de begeleiding en beoordeling van studenten uit de nieuwe opleiding blijft de commissie onduidelijk. De commissie vindt het sterk dat de opleiding het werkplekleren (met minimum verblijfsduur van twee maanden) ook reeds in een internationale context faciliteert.

Naast werkplekleren op de reële werkplek komen studenten ook tijdens het projectwerk en het afstudeerproject in contact met het beroepenveld. Tijdens het projectwerk werken studenten in groepsverband een reële opdracht van een werkveldorganisatie uit. Dit projectwerk is volgens de opleiding een goede voorbereiding op het afstudeerproject, wat individueel dient uitgewerkt te worden. Binnen het afstudeerproject, dat deel uitmaakt van de graduaatsproef, dient de student te vertrekken vanuit een zelfgekozen probleem- of vraagstelling die gekoppeld is aan de praktijkervaringen uit de beroepspraktijk. De student dient een werkstuk van ongeveer 30 bladzijden uit te werken en presenteert de onderbouwde aanbevelingen voor de werkplek aan de klasgroep en een jury met vertegenwoordiging uit het beroepenveld. De graduaatsproef lijkt sterk op de bachelorproef waardoor de commissie peilde naar de verschilpunten. Binnen de bachelorproef wordt veel belang gehecht aan de wetenschappelijke onderbouw, waarbij een analyse van internationale wetenschappelijke literatuur essentieel is. Binnen de graduaatsproef vertrekt de student van een afgebakende praktijksituatie, die zo behapbaar is voor de student, en waar het relevante beroepenveld effectief aan de slag kan met de aanbevelingen. Verder vernam de commissie dat er voldoende begeleiding en nuttige feedback wordt ingelast om te zorgen dat de graduaatsproef haalbaar is. Tot slot stelt de commissie vast dat de opleiding een variatie aan onderwijs- en leervormen hanteert die duidelijk gespecificeerd zijn in de ECTS-fiches en in lijn liggen met de opleidingsdoelstellingen en de beoogde doelgroepen.

In deze opleiding wordt ingezet op de gefaseerde ondersteuning en de specifieke methodologische coaching van de student. Graduaatsstudenten komen namelijk vaker binnen in het onderwijs met bijzondere levenservaringen en/of leermoeheid. Om graduaatsstudenten adequaat te begeleiden zorgt de opleiding voor een eigen onthaal, degelijke informatie, gepaste zorg, meedenken over de verhouding draagkracht-draaglast en over een goede planning van het onderwijsprogramma. Een studiegids bundelt alle praktische informatie van de opleiding. Door de kleine klasgroepen is er een zeer laagdrempelig contact tussen lector en student, wat werd bevestigd door de student tijdens het toelichtend gesprek. Zij volgt momenteel een opleidingsonderdeel in de bachelor waar ze ervaart dat ze als individu meer opgaat in de massa en eigenlijk geen contact legt met de lector. Tevens worden door dergelijke onderwijsaanpak, in een aula, geen praktijkervaringen van studenten gedeeld.

Verder leest de commissie in het aanvraagdossier dat studenten, afhankelijk van hun individuele achtergrond en noden, tools krijgen aangereikt die hen sterken in studeren, zelfzorg en professionele veerkracht. De opleiding hecht veel belang aan de vooropgestelde studietijd en voert regelmatig studietijdmetingen uit. Op basis van die resultaten worden aanpassingen aan modules doorgevoerd. De studente van het gesprekspanel getuigde dat de betreffende ECTS-fiche voor elke module grondig wordt overlopen en dat voor haar de ingeschatte studietijd realistisch is. Studenten worden ook intensief begeleid tijdens het werkplekleren door een praktijkbegeleider van de hogeschool en een mentor op de werkplek. Verder kunnen studenten beroep doen op de begeleiding van de algemene diensten van de hogeschool bijvoorbeeld voor financiële of organisatorische ondersteuning.

Ook studenten zonder diploma kunnen deze opleiding aanvatten, mits ze slagen voor een toelatingsproef bestaande uit een schrijf- en structureringsopdracht en een instagesprek. Momenteel loopt een pilotstudie om, gezamenlijk met andere associatiepartners Associatie KU Leuven (AKUL), een algemene toelatingsproef voor de graduaatsopleiding uit te werken.

Verder beschikt de hogeschool over een uitgewerkte procedure voor de aanvraag en goedkeuring van eerder verworven competenties en kwalificaties (EVC/EVK). Het toekomstig EVC-beleid zal vorm krijgen vanuit de AKUL waarbij de commissie in het aanvraagdossier leest dat de ontwikkeling ervan voor studenten met relevante werkervaring de uitdaging van de komende jaren wordt.

Tot slot vernam de commissie dat de opleiding nog meer wil inzetten op de begeleiding van werkstudenten, waar momenteel geen specifiek programma voor is opgezet. Het actief coöperatief leren wordt geclusterd op één opleidingsdag, aangezien verplichte aanwezigheid daarvoor vereist is. Tevens is het aandeel afstandsleren per module uitgebreid waardoor werkstudenten minder fysiek aanwezig dienen te zijn. Verder zal de opleiding nog meer inzetten op afstandsleren om dergelijke doelgroep beter te ondersteunen in het succesvol volgen van de opleiding. De opleiding zal zich daarvoor laten inspireren door de Stenden Hogeschool in Leeuwarden, die reeds een overstap maakte naar een doorgedreven vorm van zelfstandig leren.

Voor de opleidingsonderdelen die behouden blijven uit de omgevormde opleiding worden de huidige lectoren ingeschakeld, waarvan de profielen zijn toegevoegd in het aanvraagdossier. Daaruit leidt de commissie af dat alle lectoren beschikken over relevante werkervaring. Dit is essentieel volgens de opleiding om aangesteld te kunnen worden. Verder vernam de commissie dat tal van lectoren, naast hun opdracht in de opleiding, actief zijn in het beroepenveld waardoor zij beschikken over relevante contacten en op de hoogte zijn van de evoluties in het vakgebied. Verder stelt de commissie vast dat een aantal lectoren ook actief zijn in aanverwante professionele bacheloropleidingen en goed het onderscheid van aanpak tussen de graduaats- en bacheloropleiding kunnen verwoorden.

Wat betreft de kwantiteit van het personeel stelt de commissie vast dat de integratie van de lectoren uit de om te vormen opleiding mogelijk is, en daarnaast nog kan geput worden uit een reservefonds om extra middelen te injecteren. Voor de nog ontbrekende expertise binnen de geheel nieuwe opleidingsonderdelen worden vacatures in april/mei uitgewerkt. Maar welke opleidingsonderdelen door wie zullen gedoceerd worden en welke ontbrekende expertise er nog ingeschakeld dient te worden is de commissie onduidelijk.

Verder vernam de commissie dat een onthaal- en ondersteuningsbeleid voor de (inkantelende) lectoren is vastgelegd in een praktische wegwijzer. In die wegwijzer zijn onder andere de criteria voor toegankelijk en leerbaar studiemateriaal vastgelegd. De hogeschool werkt aan functieprofielen die het onderscheid tussen lesgeven in de bachelor en het graduaat moeten duiden en er komt ondersteuning in het gebruik van activerende werkvormen. De opleiding denkt er over na om betrokken lesgevers lessen onderling te laten volgen en een intervisietraject op te starten voor de uitbouw van de onderwijsaanpak van het niveau 5.

De opleiding wordt ingericht op de campus Sociale School te Heverlee. Alle studenten krijgen toegang tot de faciliteiten van de hogeschool. Naast leslokalen met moderne didactische infrastructuur zijn pc-klassen beschikbaar en een openleercentrum waar studenten terecht kunnen. Verder beschikt de campus over een mediatheek met onder andere gespecialiseerde literatuur in sociaal werk. Studenten kunnen er kleinere werkruimtes reserveren voor de groepswerken. Midden 2019 komt er een multifunctionele consultatieruimte bij met opnameapparatuur die het mogelijk maakt om rollenspellen te filmen en klassikaal te bespreken. De opleiding zal overstappen naar het elektronisch leerplatform van de hogeschool, Toledo, waar het studiemateriaal ter beschikking wordt gesteld en communicatie met de studenten verloopt.

Zoals reeds in 2.1 aangehaald, is de opleiding zoekende om een kwalitatief aanbod voor werkstudenten uit te werken waardoor ze minder fysiek naar de campus dienen te komen om de leerinhouden te verwerven. De opleiding schuift de uitwerking van het afstandsleren als een actiepunt naar voren in de verdere ontwikkelingen. Tot slot stelt de commissie vast dat de algemeen directeur van de hogeschool, via een verklaring op eer, bevestigt voldoende middelen en personeel te zullen voorzien voor de inrichting van de nieuwe (omgevormde) opleiding.

Overwegingen

De opleiding heeft een degelijk programma uitgewerkt waarbij voldoende rekening is gehouden met de verscheidenheid van de beoogde doelgroepen in het bereiken van het beoogde eindniveau. De vastgelegde didactische keuzes vormen een sterk fundament voor de uitbouw van een krachtige leeromgeving. De commissie apprecieert de transparantie van de opleiding waarbij de verschillpunten met de omgevormde opleiding werden verduidelijkt.

De structurele opbouw in de vijf leerlijnen met bijhorende opleidingsonderdelen biedt een duidelijke houvast om het opleidingsprogramma succesvol te doorlopen. De commissie waardeert de doordachte aanpak van de opleiding om een student greep te laten krijgen op de eigen studie en de loopbaan. Dit helpt ook studenten die het modulair concept willen toepassen. Dergelijk aanbod in zeswekelijkse modules is een sterk punt van de opleiding, en zeker de mogelijkheid tot het volgen van bepaalde modules meermaals per jaar. Dit helpt studenten een flexibel en individueel maattraject op te stellen en faciliteert levenslang leren. De commissie apprecieert dat de opleiding een modeltraject van zowel twee als drie jaar heeft uitgewerkt voor studenten die de opleiding in zijn geheel willen doorlopen binnen een bepaalde periode. Zo wordt een duidelijke richting gegeven wat een logische en coherente opbouw van het onderwijsprogramma is.

De opleidingsonderdelen uit de gemeenschappelijke stam (sociaal werk) zijn volgens de commissie op maat van deze opleiding. Het biedt het bijkomend voordeel dat studenten al tijdens de opleiding interdisciplinair leren denken en werken. Verder zijn ook de opleidingsonderdelen uit de specifieke stam (maatschappelijk werk) degelijk uitgewerkt en (actueel) toegespitst op de toekomstige rol in het beroepenveld. De opzet van het actief coöperatief leren lijkt de commissie realistisch door de organisatie in kleine klasgroepen. Het is positief dat studenten op die manier direct geconfronteerd worden met realistische praktijkvoorbeelden door ervaringen van zichzelf of medestudenten, maar zoals eerder aangehaald mag de opleiding de beroepsgerichte aanpak niet uit het oog verliezen door de doorgedreven persoonsgerichte aanpak. De opleiding moet kunnen borgen dat alle studenten, ongeacht de eerdere ervaring of de ervaringen uit de klasgroep, voldoende inzichten krijgen in alle beoogde aspecten van de opleiding. Daarbij moedigt de commissie de opleiding aan een methodiek uit te werken, omwille van de verwachte grote diversiteit in (sociale) achtergrond, etniciteit en cultuur, voor het creëren van een gemeenschappelijk waardenkader, zodat dit ook helder kan gecommuniceerd worden aan alle betrokken lesgevers, werkplekmentoren en studenten. Het stemt haar alvast gerust dat de opleiding hier belang aan hecht binnen de module structuurgericht werken.

De opleiding hecht duidelijk veel waarde aan het werkpleklernen. Het is positief dat de opleiding zich voornamelijk toelegt op het werkpleklernen in reële beroepssituaties en reeds in de opleiding aandacht schenkt aan het belang van zelfzorg in de professionele carrière. De opzet van het werkpleklernen met de daaraan bestede uren lijkt de commissie zinvol voor deze opleiding. De commissie is wel bezorgd over de aanpak van de selectie van de werkplekken. Het lijkt tijdens het toelichtend gesprek alsof de opleiding veel keuzevrijheid laat aan de individuele student bij het vastleggen van een werkplek. De voorziene begeleiding in de keuze vindt de commissie positief maar het is raadzaam er voldoende op toe te zien dat de gekozen werkplekken een voldoende variëteit aan leertaken in verschillende contexten kunnen aanbieden om te zorgen dat alle studenten het beoogde eindniveau kunnen behalen.

Desgevallend kan de opleiding overwegen welbepaalde selectiecriteria uit te werken voor de keuze van drie verschillende (uiteenlopende) werkplekken binnen de modules van de beroepspraktijk. Zo kan ze garanderen dat studenten niet enkel met situaties leren omgaan in sectorspecifieke werkplekken (bijvoorbeeld een armoedevereniging) maar ook leertaken dienen uit te voeren in een werkplek waar ze dagdagelijks met een waaier aan problematieken en contexten worden geconfronteerd (bijvoorbeeld een OCMW).

De commissie vraagt om een professionaliseringstraject voor de betrokken werkplekmentoren uit te werken. Het is duidelijk dat de opleiding over voldoende contacten beschikt in het beroepenveld. Dit betekent echter niet dat werkplekmentoren voldoende vertrouwd zijn met de nieuwe aanpak van het werkplekkleren, de eisen en verwachtingen vanuit de opleiding en de toekomstige rol van de gegradueerde in het maatschappelijk werk. Tevens komt in deze opleiding nog een extra gegeven, namelijk het tijdig detecteren en signaleren indien zich bepaalde problemen tijdens het werkplekkleren voordoen (bijvoorbeeld door bepaalde levenservaringen van de student).

Verder vindt de commissie het sluitstuk van de opleiding, namelijk het projectwerk en het afstudeerproject, degelijk uitgewerkt. Ze raadt de opleiding wel aan om voldoende begeleiding te voorzien bij het uitwerken van dergelijke werkstukken en tijdens de verdere ontwikkelingen na te gaan of de werkstukken voldoende afgestemd zijn op en realiseerbaar zijn door de verschillende doelgroepen. Het geeft de commissie alvast vertrouwen dat een variëteit aan werk- en onderwijsvormen wordt gehanteerd, die duidelijk worden gecommuniceerd in de ECTS-fiches.

Het is de commissie duidelijk dat de opleiding een goed zicht heeft op de verscheidenheid aan doelgroepen en welke aangepaste begeleiding hiervoor nodig is. Het stemt de commissie alvast tevreden dat de opleiding aandacht besteedt aan het verder uitwerken van aangepaste begeleiding voor de verschillende doelgroepen en hiervoor objectieve analyses uitvoert (zoals de studietijdmeting). Daarbij vindt de commissie het positief dat de opleiding de begeleiding voor werkstudenten verder wil optimaliseren.

Verder is het duidelijk dat het opleidingsteam zeer aanspreekbaar is en studenten voldoende begeleiding kunnen verwachten, op meerdere vlakken. De studentenbegeleiding zet positief in op een eigen onthaal voor de graduaatsstudenten en een goede begeleiding bij eerdere leerproeven en/of (complexe) levensverhalen. De opleiding kan hiervoor laagdrempelig doorverwijzen naar deskundigen indien nodig. Daarbij worden geïnteresseerde studenten ook voldoende ondersteund in de doorstroom naar de bachelor. Tot slot is de studentenbegeleiding die voorzien en opgezet wordt voor zowel instromers zonder diploma als studenten met eerdere ervaring (EVC/EVK) positief.

De commissie merkt dat de lectoren voldoende vertrouwd zijn met het beroepenveld. Voor dergelijke opleiding is het belangrijk dat een deel van de lectoren (deels) actief blijven in het beroepenveld om voldoende affiniteit te behouden met de context van en de relevante ontwikkelingen in het beroepenveld. De commissie beschikt niet over informatie welke lectoren zullen instaan voor welke opleidingsonderdelen maar rekent op de deskundigheid van de opleiding in de aanstelling en de begeleiding van de lectoren. De commissie waardeert de praktische wegwijzer die wordt aangemaakt voor de ondersteuning van lectoren en moedigt de opleiding aan om (formeel) om alle lectoren vertrouwd te maken met het niveau 5 en de ontwikkelde leermaterialen te toetsen op niveau van de graduaatsopleiding. De aangehaalde intervisie-aanpak lijkt de commissie alvast een geschikte methodiek, wat ook kan helpen bij de uitbouw van een hecht opleidingsteam.

Aangaande de kwantiteit vertrouwt de commissie op de hogeschool om voldoende personeelsmiddelen te voorzien voor de verdere ontwikkeling en uitbouw van deze opleiding.

Ze moedigt de hogeschool aan om voldoende te investeren in de lectoren die verder willen inzetten op de internationale samenwerking en de uitbouw van het afstandsleren (in de eerste plaats voor de ondersteuning van de werkstudenten). Daarbij rekent de commissie erop dat de hogeschool rekening houdt met de intense, persoonsgerichte aanpak van deze opleiding bij het vastleggen van de kwantiteit personeel.

Studenten kunnen terecht in moderne faciliteiten. Daarbij hebben ze voldoende ruimtes ter beschikking om het vooropgestelde groepswerk degelijk te kunnen uitvoeren. Het is positief dat er een multifunctionele consultatieruimte ter beschikking komt waar innovatieve onderwijs- en werkvormen kunnen toegepast worden. Verder heeft de commissie vertrouwen in het elektronisch leerplatform Toledo waarop studiemateriaal ter beschikking wordt gesteld van de studenten en transparante communicatie kan verlopen.

De commissie besluit dat de uitgewerkte leeromgeving studenten voldoende in staat stelt om de beoogde leerresultaten te realiseren.

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

De commissie stelt vast dat de omgevormde opleiding reeds vertrouwd is met een toetsbeleid gericht op validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van toetsen. Daarbij is in het verleden ingezet op de professionalisering van het toetsen en is de opleiding begeleid door een pedagogisch begeleider om een variëteit aan toetsvormen, op maat van de doelgroepen, toe te passen. Competentiematrix, ECTS-fiches die de te verwachten beoordeling transparant vastleggen, evaluatie-instrumenten voor werkplekleren en het werken met een puntenschaal voor externe beoordelaars zijn daarom geen nieuwe instrumenten voor dit opleidingsteam. Daarbij hecht de opleiding belang aan het gebruik van diverse evaluatievormen die samenhangen met de vooropgestelde onderwijs- en leervormen en de verschillende leerlijnen. Verder stelt de commissie vast dat de evaluatievormen worden vastgelegd in overleg met lectoren en coördinatoren. Tevens wordt bij bevestigingen van studenten regelmatig gepeild naar de gebruikte evaluatievormen waarbij problemen en/of moeilijkheden snel gedetecteerd worden en er aanpassingen kunnen gebeuren.

Ook bij de organisatie van de toetsing merkt de commissie dat de studenten nauw worden betrokken en inspraak hebben. Zo vernam ze van de studente uit het gesprekspanel dat de planning van de evaluatiemomenten ruim op voorhand gecommuniceerd wordt maar dat desgevallend een verschuiving ook nog mogelijk is door de lector tijdens de les aan te spreken. De opleiding vulde nog aan dat evaluatiemomenten al vast liggen bij inschrijving, zodat een student heel gericht een keuze kan maken wanneer welke module op te nemen.

Verder vindt de opleiding de betrokkenheid van het beroepenveld belangrijk bij het toetsen en examineren. De externe beoordelaar krijgt voor de beoordeling van het werkplekleren een evaluatieschema en met student en lector vindt een evolutiegesprek plaats. De eindbeoordeling gebeurt door de lector nadat er een werkplekdeliberatie-overleg is toegelicht en verantwoord aan de collega's. De commissie vernam dat de opleiding zo een uniforme scoring garandeert. Met de student vindt er steeds een afrondend feedbackgesprek plaats. Binnen het projectwerk geeft de opdrachtgever (een vertegenwoordiger van het beroepenveld) een kwalitatieve beoordeling van het opgeleverde werk, wat wordt meegenomen in de beoordeling. Tot slot wordt het afstudeerproject beoordeeld door een jury van betrokkenen binnen de opleiding en een externe werkvelddeskundige.

Deze externe partij is niet verbonden aan de werkplek van de student maar wel werkzaam in een organisatie eraan gerelateerd (zodat deze vertrouwd is met de thematiek die wordt uitgewerkt in het project) waardoor de objectiviteit van de beoordeling wordt gegarandeerd.

De aanwezigheid van de student in de les is belangrijk om het actief coöperatief leren in de praktijk te kunnen brengen en daarom kan een student niet meer dan 20% van de tijd afwezig zijn. Daarnaast werkt de opleiding met nultoleranties omdat ze het belangrijk vinden dat elke student voldoende behaalt in elk opleidingsonderdeel om uit te kunnen groeien tot de beoogde professional. De commissie las verder in het bijgevoegde reglement van het CVO SSH, wat in het nieuwe onderwijs- en examenreglement van de hogeschool zal worden geïntegreerd en aangepast, dat een student in de huidige HBO5-opleiding uitzonderlijk toch kan slagen en zelfs een voldoende kan krijgen wanneer de helft van de punten niet behaald zijn. De opleiding verduidelijkte dat dit enkel mogelijk is in een aantal heel uitzonderlijke gevallen, zoals wanneer een student bijvoorbeeld voor één bepaald opleidingsonderdeel maar niet, na herhaaldelijke inschrijvingen, slaagt. Echter, welke transparante criteria hiervoor gehanteerd worden, waren ten tijde van het toelichtend gesprek nog onduidelijk. Momenteel werkt de hogeschool wel een nieuwe onderwijs- en examenregeling uit voor alle graduaatsopleidingen waarin het betrokken artikel niet meer wordt opgenomen. Een student die na twee examenkansen nog niet slaagt voor een bepaald opleidingsonderdeel, kan zich zelfs tijdens hetzelfde academiejaar opnieuw inschrijven voor dit opleidingsonderdeel. De commissie maakte zich wel de bedenking of de herhaaldelijke herkansing nog mogelijk zal zijn binnen het wettelijk kader waaraan de hogeschool decretaal onderhevig is.

Overwegingen

De commissie meent dat de toetsing voldoende valide, betrouwbaar en transparant is opgezet. Ze moedigt de opleiding aan snel de toetscommissie op te richten die dit verder zal bewaken en optimaliseren. Een belangrijke taak voor de toetscommissie is te verifiëren of de evaluatievormen voldoende zijn afgestemd op niveau 5. De grote diversiteit aan de evaluatievormen lijkt de commissie voldoende afgestemd op de diverse onderwijs- en leervormen en coherent uitgewerkt met de beoogde DLR. De commissie vraagt de opleiding na te gaan of de evaluatievormen voldoende geschikt zijn voor alle beoogde doelgroepen. Ze stelde toch een groot aandeel schriftelijke evaluaties vast die minder op maat lijkt van deze opleiding.

De betrokkenheid van het beroepenveld bij de evaluatie vindt de commissie doordacht aangepakt. Daarnaast heeft ze vastgesteld dat er voldoende wordt ingezet op (persoonlijke) feedback naar studenten. Het is positief dat er kort op de bal wordt gespeeld wanneer studenten individuele noden en wensen hebben aangaande de (organisatie van de) evaluatie. De regelmatige beoordelingsmomenten en de herkansing die al mogelijk worden gemaakt tijdens het academiejaar zijn goed uitgewerkt. Alleen dient de opleiding goed na te gaan of de hoge frequentie van herkansing nog mogelijk zal zijn na inkanteling in de hogeschool. In datzelfde kader rekent de commissie erop dat het (nieuwe) onderwijs- en examenreglement voldoende duidelijk is vastgelegd zodat het slagen van een student, bij onvoldoende(s), alleen mogelijk is op basis van transparante criteria. De nultoleranties zijn immers door de opleiding vastgelegd om de opleidingsdoelstellingen te kunnen realiseren. Wat niet wegneemt dat de commissie een mogelijke deliberatie in bepaalde situaties ondersteunt, enkel dient de opleiding te borgen dat elke student dezelfde kansen krijgt.

Als besluit oordeelt de commissie dat de opleiding zal beschikken over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering mits de toetscommissie snel wordt ingericht en de aandachtspunten van de commissie worden opgenomen bij de verdere uitwerking.

Oordeel: voldoende

2.4 Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg

De opzet en de organisatie van de interne kwaliteitszorg is gericht op een systematische borging en verbetering van de opleiding waar de relevante stakeholders bij betrokken worden.

Bevindingen

Doordat het CVO SSH reeds langer samenwerkt met de hogeschool is de kwaliteitszorg van de omgevormde opleiding reeds deels afgestemd op het kwaliteitskader van UCLL. De hogeschool heeft vandaag met al haar CVO-partners een gedeelde visie op kwaliteitszorg ontwikkeld. De commissie stelt verder vast dat de Commissie Hoger Onderwijs in haar beoordelingsrapport van het ZER 2016 haar waardering uitsprak over het kwaliteitszorgsysteem van de HBO5-opleiding waaruit deze opleiding wordt omgevormd.

Elke opleiding dient in het kader van de kwaliteitszorg jaarlijks een beleidsplan op te maken en af te stemmen op de strategische prioriteiten van de hogeschool, eigen beleidsprioriteiten, acties, verantwoordelijkheden en timing. Tijdens het gesprek vernam de commissie dat de opleiding vertrouwd is met kwaliteitszorg en haar instrumenten maar dat het werken met dergelijk beleidsplan eerder nieuw is voor het opleidingsteam. De commissie merkt verder dat diverse acties worden uitgewerkt om de kwaliteit van de nieuwe (omgevormde) opleiding te borgen en objectieve input voor het beleidsplan te genereren. De opleiding zal verschillende instrumenten inzetten en zowel studenten als alumni regelmatig bevragen. De frequentie van de bevragingen in het aanvraagdossier lijkt de commissie eerder beperkt. De opleiding verduidelijkt dat hearings, focusgesprekken, ronde tafelgesprekken en gerichte bevragingen bij stakeholders nog aanvullende inzichten zullen leveren om de kwaliteit te monitoren. Verder leidt het nauw contact tussen lector en student in de kleine klasgroepen tot snelle terugkoppeling bij problemen. Ook het jurymoment tijdens het afstudeerproject is volgens de opleiding een moment waarop feedback bij het beroepenveld gecapteerd wordt. Hoe de terugkoppeling verloopt over de resultaten met de stakeholders van de bevragingen, is eerder onduidelijk op moment van het toelichtend gesprek.

Kwaliteitszorg is niet enkel afhankelijk van de betrokken opleiding en de centrale kwaliteitsdienst maar wordt opgevolgd en bewaakt door diverse overlegorganen: het coördinatieteam, de permanente onderwijscommissie (POC), het programmaoverleg Welzijn en het graduaatsexpertiseteam. Het coördinatieteam, waar ook een kwaliteitsmedewerker deel van uitmaakt, overlegt maandelijks waarbij kwaliteitsacties worden gepland, uitgewerkt, afgetoetst en bijgestuurd met direct verband tot deze opleiding. Zij is ook verantwoordelijk voor de opmaak van de jaarlijkse stand van zaken van het beleidsplan.

Vanaf september 2019 wordt een POC geïnstalleerd met vertegenwoordigers van het beroepenveld en de opleiding om de programmaontwikkelingen te bespreken en waar de resultaten van de bevragingen aan bod komen. De voorzitter van de POC is een verantwoordelijke van de graduaatscluster. Het programmaoverleg van het programma Welzijn wordt ook in september opgestart waarbij uitwisseling over het onderwijs- en studentenbeleid met afspraken tot samenwerking in de betrokken graduat en bachelors wordt geagendeerd. Tot slot start de hogeschool een graduaatsexpertiseteam op om hogeschoolbreed de graduaatsopleidingen vorm te geven en de kwaliteit te monitoren. Gemeenschappelijke thema's die reeds naar voren worden geschoven zijn: opvolging van de integratieprocessen, doelgroepenbeleid, onderwijsvisie- en organisatie, medewerkersbeleid (werkveldlectoren, professionalisering), werkplekleren, samenwerking met beroepenveld en externe partners (bijvoorbeeld VDAB), kwaliteitszorg, opleidingsoverstijgende projecten en marketing en communicatie.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat er een duidelijke visie bestaat vanuit de hogeschool om de kwaliteitsborging van de graduaatsopleidingen te ondersteunen en (bij) te sturen. Daarbij is het duidelijk dat de opleiding reeds langer belang hecht aan kwaliteitszorg door haar eerdere positieve beoordeling door de Commissie Hoger Onderwijs. Tijdens het gesprek werd duidelijk dat de opleiding een goed zicht heeft op haar (nieuwe) uitdagingen aangaande de opzet en de organisatie van de interne kwaliteitszorg. Daarbij is het positief dat het werken met een beleidsplan zijn ingang vindt in deze graduaatsopleiding en het opleidingsteam zich duidelijk wil inzetten om dit professioneel aan te pakken.

De opleiding zal relevante stakeholders betrekken om de kwaliteit van de opleiding te beoordelen. De commissie moedigt de opleiding aan om ook terugkoppeling aan de stakeholders over de resultaten van de bevragingen in te bedden in de kwaliteitszorg. Het is duidelijk dat de opleiding bevragingen organiseert voor de opleidingsonderdelen. Daarbij vindt de commissie het positief dat de opleiding ook informeel peilt om problemen snel te detecteren en bij te sturen. Verder ziet de commissie een kans om met de specifieke bevragingen te peilen hoe elke student de (doorgedreven) persoonsgerichte aanpak in de opleidingsonderdelen ervaart en in welke mate dit een invloed heeft op de beroepsgerichte aanpak (zie 2.1). Daarbij is het raadzaam het verband tussen de keuze van de werkplek(ken) door de individuele student en het bereiken van het beoogd eindniveau adequaat te monitoren van bij aanvang van de opleiding.

Samengevat is de oprichting van diverse overlegorganen om de kwaliteit te borgen, vanuit meerdere invalshoeken, een sterk punt. Naast periodieke afstemming met relevante stakeholders voor deze opleiding wordt ook tussen graduaats- en bacheloropleidingen gezorgd voor voldoende afstemming. Als besluit vertrouwt de commissie dat de organisatie van de interne kwaliteitszorg professioneel wordt opgezet, gericht op een systematische borging en verbetering van de opleiding, met voldoende betrokkenheid van relevante stakeholders.

Oordeel: voldoende

2.5 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende en bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding graduaat in het maatschappelijk werk voldoende.

De opleiding heeft een degelijke visie uitgewerkt op het beoogde eindniveau, in nauwe samenwerking met relevante stakeholders in binnen- en buitenland. De commissie merkt dat de opleiding doordachte keuzes heeft gemaakt, gericht op de te verwachten doelgroepen. Het programma is gestructureerd uitgewerkt met een krachtige leeromgeving. De commissie vindt het een sterk punt dat de opleiding modulair wordt georganiseerd waarbij zowel een twee- als driejarig modeltraject is uitgewerkt, wat duidelijkheid schept in de logische en coherente opbouw van het programma. Het werkplekleren in reële beroepssituaties maakt significant onderdeel uit van dit onderwijsprogramma. De commissie is overtuigd dat de opleiding beschikt over een voldoende groot netwerk aan professionele leerwerkplekken maar de keuzes van de werkplekken door de student en de professionalisering van de werkplekmentoren vergen nog de nodige aandacht. De commissie beveelt de opleiding aan om tijdens de verdere ontwikkelingen voldoende aandacht te besteden aan de noden en wensen van werkstudenten en desgevallend een aangepast traject te voorzien. Het is immers duidelijk dat deze opleiding de interesse wekt bij werkende volwassenen en de opleiding levenslang leren wil faciliteren.

Het personeelskorps lijkt de commissie deskundig met voldoende affiniteit met het beroepenveld. Het is wel belangrijk te bewaken of de voorziene personeelsinzet haalbaar is voor de persoonsgerichte aanpak die de opleiding nastreeft. De commissie waardeert dergelijke aanpak maar vraagt de opleiding om objectieve meetsystemen in te bouwen of de persoonsgerichte aanpak de beroepsgerichte aanpak niet verdringt (idem welke invloed de keuze van werkplekken heeft op het realiseren van het beoogde eindniveau). Verder meent de commissie dat de toetsing voldoende valide, betrouwbaar en transparant is opgezet, waarbij het raadzaam is snel de toetscommissie op te richten. De evaluatievormen zijn volgens de commissie divers en coherent uitgewerkt met de onderwijs- en leervormen en de DLR. Daarbij is de commissie tevreden over het belang dat het opleidingsteam hecht aan de opzet en de organisatie van de kwaliteitszorg.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe HBO5-Opleiding (omvorming)”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 28 april 2017.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 3 april heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te Brussel op 3 april om 15 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- **Barbara Hendrickx;**
- **Bernadette Houdart;**
- **Joke Maes;**
- **Katrien Meireman;**
- **Katrien Vandenbempt;**
- **Lynn Van Doren.**

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 3 april heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de vier generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 13 mei 2019.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
4. Opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Partner samenwerkingsverband	UC Leuven
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Geldenaaksebaan 335, B-3001 LEUVEN +32 16 37 57 00 leuven@ucll.be www.ucll.be
Naam, functie, contactpersoon	Hilde Bottu, Beleidsadviseur graduaatsopleidingen
Partner samenwerkingsverband	CVO Sociale School Heverlee
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Groeneweg 151, B-3001 LEUVEN +32 16 37 51 83 cvo.ssh@ucll.be https://cvo-shh.be
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Graduaat in het maatschappelijk werk
Afstudeerrichtingen	-
Niveau en oriëntatie	Hoger beroepsonderwijs niveau 5 (HBO5)
(Bijkomende) titel	Gegradueerde in het maatschappelijk werk
(Delen van) studiegebied(en)	Sociaal-agogisch werk
ISCED benaming van het studiegebied	09 Health and welfare
Onderwijsstaal	Nederlands
De vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden	Leuven
Studieomvang (in studiepunten)	120
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja, HBO5 omvorming
HBO5-opleiding(en) van waaruit wordt omgevormd tot de nieuwe opleiding	Graduaat maatschappelijk werk
Aansluitingsmogelijkheden en mogelijke vervolgopleidingen	PBA in het sociaal werk – afstudeerrichting maatschappelijk werk

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

1. De gegradueerde stelt de cliënt centraal, bevordert empowerment, emancipatie en sociale cohesie, uitgaande van de mensenrechten en met respect voor gelijkwaardigheid en diversiteit;
2. De gegradueerde handelt bewust binnen een beroepsethisch en wettelijk kader;
3. De gegradueerde legt professioneel, respectvol en empathisch contact met de cliënt, het cliëntsysteem en andere relevante actoren;
4. De gegradueerde stimuleert de cliënt en het cliëntsysteem tot interactie met de omgeving;
5. De gegradueerde neemt de brugfunctie op tussen de cliënt, het cliëntsysteem en maatschappelijke voorzieningen;
6. De gegradueerde communiceert zowel schriftelijk als mondeling in begrijpelijke en correcte taal, hanteert adequaat diverse communicatie- en interactievormen en zorgt voor de administratieve navolging;
7. De gegradueerde bevordert en ondersteunt de zelfredzaamheid van de cliënt en het cliëntsysteem door een beroep te doen op hun krachten en hun sociaal netwerk, en onderneemt doelgerichte acties in overleg met het team en met andere actoren;
8. In een nieuwe en complexe contexten informeert en adviseert de gegradueerde de cliënt en het cliëntsysteem bij hun hulpvragen en noden;
9. De gegradueerde begeleidt de cliënt en het cliëntsysteem door het hulpverleningstraject heen en handelt daarbij op een methodische, agogisch verantwoorde wijze;
10. De gegradueerde begeleidt interactieprocessen tussen cliënten en cliëntgroepen en draagt bij aan opleidingsacties;
11. De gegradueerde stimuleert de cliënt en het cliëntsysteem tot actieve participatie aan de samenleving;
12. De gegradueerde volgt maatschappelijke ontwikkelingen en signaleert drempels en knelpunten in de eigen werking en/of samenwerking met andere actoren;
13. De gegradueerde plant en organiseert de eigen activiteiten en werkt actief en constructief samen in multidisciplinair verband met alle relevante actoren;
14. De gegradueerde ontwikkelt zijn professioneel handelen permanent op basis van (zelf)reflectie en deskundigheidsontwikkeling.

Datum validatie: 18 februari 2019

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Johan Veeckman (*voorzitter*) doctor in de wetenschappen, was tot 2017 algemeen directeur van de Arteveldehogeschool in Gent. Voor zijn aantreden was hij achtereenvolgens docent en directeur van het Hoger Technisch Instituut Sint-Lieven in Gent, hoogleraar, departementshoofd en regiodirecteur in KaHo Sint-Lieven. Johan Veeckman was voorzitter van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en zes jaar voorzitter van de raad hoger onderwijs van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR). Hij was ondervoorzitter van de Vlaamse universiteiten en hogescholen raad (VLUHR).

Ann Baeyens (*commissielid*) is sociaal-cultureel agoog van opleiding en sinds 22 jaar beroepsactief in de zorgsector. Beleidsondersteunend werk als stafmedewerker werd daarbij gevolgd door de functies van nationaal diensthoofd van de diensten Maatschappelijk Werk van het Christelijk Ziekenfonds en Departementscoördinator Zorg van de Landsbond Christelijk Ziekenfonds. Sinds 1 september 2017 is zij gedetacheerd naar het kabinet van de Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin als raadgever woonzorg, verantwoordelijk voor de thuiszorgdiensten waaronder de diensten maatschappelijk werk. Vanuit diverse functies werd zij betrokken bij de opmaak van beroepskwalificatieprofielen en bij nieuwe opleidingen in de eerstelijnszorg.

Dirk Kerckhoven (*commissielid*) is directeur van het technisch instituut Don Bosco (campus Brussel, Nederlandstalige afdeling), een nijverheidstechnische school voor zowel technisch – als beroepsonderwijs met zowel een Franstalige als een Nederlandstalige afdeling. Hij is actief op het vlak van onderwijsbeleid en –innovatie. Voorheen was hij verbonden aan de Karel de Grote-Hogeschool waar hij o.m. actief was als docent, coördinator van het initiële onderwijs op maat-project en opleidingshoofd (lerarenopleiding). Hij was o.m. lid van verschillende adviescommissies m.b.t. de omvorming van de HBO5-opleidingen. Momenteel bereidt hij de implementatie voor van flexibele trajecten in het secundair onderwijs, met het oog op het realiseren van zowel model– als persoonlijke (deel)trajecten. Hierbij ligt de bijzondere focus op het ontwikkelen van o.m. duale trajecten naast de bestaande trajecten ‘leren en werken’.

Paolo Sartori (*student-commissielid*) studeerde af in de klassieke talen in Milaan (2001) en Leuven (2016). Hij specialiseerde in de Neo-Latijnse filologie en literatuur en in die discipline behaalde hij zijn doctoraat in Milaan in 2007. In 2002 behaalde hij een aggregaat-diploma voor het secundair onderwijs aan de KU Leuven. Hij werkte enige jaren als leraar in het volwassenenonderwijs. Van 2006 tot 2018 was hij Publishing Manager bij een internationale academische uitgeverij in België. Hij werkt nu als leraar zowel in het algemeen secundair onderwijs als het volwassenenonderwijs. Momenteel volgt hij nog een bachelor in de toegepaste informatica (via blended learning) te Antwerpen.

De commissie werd bijgestaan door:

- **Roxanne Figueroa Arriagada**, beleidsmedewerker Vlaanderen NVAO, procescoördinator.
- **Ruth DeVreese**, zaakvoerder Konneкто, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Informatiedossier TNO HBO5 omvorming graduaat in het maatschappelijk werk - samenwerkingsverband HBO5 Leuven

Verplichte bijlagen bij het informatiedossier

- Structuur van UCLL en van het programma Welzijn
- Samenhang tussen de activiteiten van het beroepskwalificatiedossier en het opleidingsprogramma van Maatschappelijk werk
- Domeinspecifieke leerresultaten
- Samenhang tussen de domeinspecifieke leerresultaten en het opleidingsprogramma
- Schematisch programmaoverzicht
- Vergelijking tussen het bestaande en het omgevormde opleidingsprogramma
- Modeltrajecten op twee en drie jaar
- Opleidingsprogramma, leerlijnen en Vlaamse kwalificatiestructuur niveau 5
- Profiel beschikbare lectoren
- Aansluitingstraject 2018-2019 professionele bachelor Sociaal Werk UCLL, afstudeerrichting Maatschappelijk werk
- Overzicht van de contacten met het werkveld
- Opleidingsprogramma met leerlijnen en evaluatievormen
- Centrum- en examenreglement CVO Sociale School Heverlee
- Intentieverklaring Associatie KU Leuven toekomstig EVC-beleid HBO5
- Rapport Commissie Hoger Onderwijs in het kader van het voorlopig kwaliteitstoezicht
- Een inhoudsbeschrijving op hoofdlijnen van de programmaonderdelen van de eerste 60 studiepunten van het graduaat maatschappelijk werk (ECTS)
- Een verklaring op eer over de inzet van de voorziene middelen en personeel

Niet-verplichte bijlagen bij het informatiedossier

- Evaluatieschema Beroepspraktijk 3
- Algemene visie op kwaliteitszorg graduaat UCLL

